

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

УДК 94(439)-055.2"14/17"Другети

DOI: [https://doi.org/10.24144/2523-4498.2\(47\).2022.266772](https://doi.org/10.24144/2523-4498.2(47).2022.266772)

ЖІНКИ В ІСТОРІЇ РАНЬМОДЕРНОГО ЧАСУ – ВИДАТНІ ОСОБИСТОСТІ РОДИНИ ДРУГЕТІВ

Ласлов Зубанич

кандидат історичних наук; доцент кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород
E-mail: laslov.zubanych@uzhnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-3351-0512>

Естер Балла

аспірантка 2 курсу факультету історії та міжнародних відносин,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород
E-mail: ester.ball@uzhnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-3379-8210>

Стаття присвячена актуальній на сьогодні проблемі – аналізу ролі жінок дворянського походження ранньомодерного часу у суспільно-політичних та соціально-економічних відносинах північно-східної частини Угорського королівства. Хоча вивчення гендерної (жіночої) історії останнім часом набирає обертів та стає популярною, дана проблема мало вивчена в українській та угорській історичній науці і вимагає подальших досліджень. У статті подано аналіз історичних документів XVI – першої половини XVII століття з особливим акцентом на жіночі постаті родини Другетів. Під час написання статті автор зіткнувся з різними проблемами, в т.ч. відсутності основних біографічних даних. Проблема є і той факт, що наявні дані є неповними та суперечливими, а родинні (генеалогічні) дерева складені некоректно, тому автор пропонує ввести в науковий обхід новий, уточнений варіант генеалогії Другетів. Подальші архівні дослідження дають можливість автору повільно, але впевнено написати більш вірогідну історію родини. Стаття підсумовує вивчення невідомих (або ще не опублікованих) моментів життєвого шляху жінок – Другетів (Анни Баторі, Ержебет Перені, Маргіт Зріні, Фружіни Терек, Ержебет Ракоці, Фружіни Довці), показує нові аспекти історії родини та через призму угорського законодавства подає характеристику їхнього впливу на суспільно-політичні, економічні та релігійні зміни у регіоні. На основі вивчення «жіночої історії» Другетів встановлено, що їх жінки крім своїх первісних «материнських» функцій виконували економічні, соціальні, організаційні та іноді військово-політичні завдання. У статті проаналізовано концепцію закарпатських істориків щодо вирішального впливу жінок-аристократок на релігійну практику (релігійне навернення) знатних родин під час Реформація, а потім Контрреформація. Доведено, що жінки Другетів мали значний вплив на своє оточення, в т.ч. на формування суспільно-політичних та соціально-економічних відносин. На нашу думку, під час написання статті було зроблено додатковий внесок у вивченні невідомих фрагментів історії родини Другетів.

Ключові слова: жінка, Анна Баторі, шлюб, Ержебет Перені, посаг, Маргіт Зріні, дівоча четвертину, Фружіна Терек, віновий запис, Ержебет Ракоці, шляхта, Фружіна Довці.

Постановка проблеми. «Жінка – хто вона є? Жінка в сім'ї, в суспільстві, в історії... Як і в попередні епохи, донині точаться суперечки про роль жінки, її соціальне становище і покликання. Статус жінки в суспільстві як маркер відбиває особливості соціально-політичного устрою країни, рівень її економіки, культури, управління, правових норм, він чутливо реагує на глибинні зміни в усіх сферах, в громадській свідомості, ціннісних орієнтаціях» – читаємо на одній з підсторінок Центрального державного історичного архіву України. Тому не дивно, що дослідження на гендерну (жіночу) тематику в українській та угорській історіографії все частіше набувають популярності. Становище та правові можливості жінок у шляхетському середовищі починають цікавити багатьох істориків. Зокрема, цікавими стають питання жіночих можливостей у правовій сфері, сім'ї, соціумі. Як не дивно, у більшості авторами наукових досліджень про

жіночу тематику є самі жінки.

Безумовно, варто зазначити, що в правових нормах тогочасного Угорського Королівства та Речі Посполитої (Руського та Волинського воєводства) ми знаходимо багато паралелей щодо ролі жінки в суспільстві. Угорський «Трипартітум» та «Литовський статут» тільки частково обмежували свободу руху жінок (рамки якого встановлюються у сім'ї), але водночас надають їм значні права в соціальній та економічній сфері. У ранньомодерний час родинна сфера конкретно визначала жіночу роль, так як жінка різного соціального статусу могла існувати лише в цій сфері. До заміжжя вона була донькою, згодом дружиною (можливо декілька разів), а в разі смерті чоловіка вдовою, і що найважливіше – матір'ю. Приналежність до сім'ї для жінки в різний період свого життя вказує на повну або часткову відсутність жіночої суб'єктності в суспільстві країн Центрально-Східної Європи в цілому.

Хоча є і винятки, коли жінки виконували суто чоловічі, або державницькі функції. Однак історична наука, яка займається ранньомодерним часом все ще боргує написанням всебічної соціальної історії шляхетних жінок. Цій темі було присвячено кілька коротких і довших біографій, але загального історичного аналізу ще немає. Підготовка такого роду робіт стикається з багатьма труднощами. Наприклад, начебто проста статистика, скажімо вік, шлюбні стратегії, кількість дітей тощо не може бути підготовлена через брак (відсутність) відповідних документів про реєстрацію (метрики). Щоб підготувати комплексну «соціальну карту» шляхетних жінок цього часу, спочатку необхідно підготувати біографії осіб та із доступних джерел зібрати дані про них.

Чому займаємося питаннями жінки виключно дворянського походження? Бо починаючи від раннього Середньовіччя, у суспільно-політичній ієрархії не тільки Угорщини, але й інших європейських країн, відокремлюється важливий прошарок – знать/шляхта/дворянство, а до політичного терміну «нація» («*gens hungarus*») відносили лише представників цих привілейованих верств населення. Невідомо, чи до цієї «нації» відносили представників жіночої статі, хоча в угорському суспільстві вони теж користувалися певними привілеями? Відповідно до чинних законів дворянство (на нашу думку чоловіки і жінки) було наділено рівними правами «*una eademque nobilitas*» («*всі користуються рівними свободами*»). Їхнє право власності на землю було непорушним: при вимиранні нащадків чоловічої лінії спадкоємцями ставали нащадки жіночої лінії, і тільки у разі вимирання всього роду маєток повертався у володіння корони.

У XVI ст. виникла потреба кодифікації звичаєвого права, збору законів в окреме видання. Цю важливу роботу виконав юрист Іштван Вербовці у праці «*Tripartitum opus iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae*» («*Тричастинний звід звичаєвого права Угорського Королівства*») [Werbőczy]. Вербовці на підставі своєї судової практики дає повне тлумачення законів на «всі випадки життя», в т.ч. прав жінок (звичайно дворянського походження). Жінка була напівповноправною особою суспільства, яка увесь час свого життя перебувала під опікою: батьків, родичів, чоловіка. Таке безправне, на перший погляд, соціальне становище жінки узаконювалося законами Угорського королівства та звичаєвим правом. Кількість параграфів, які стосуються прав, політичного та економічного статусу жінок шляхетного походження, може досягати більше сотні. Більшість записів стосуються майна (рухомого чи нерухомого), його володіння та успадкування, але ми також стикаємося з правилами повсякденного життя. Дитина знатного батька і нешляхетної матері автоматично належала до привілейованого стану. Проте правило навпаки не діяло, хіба за рішенням правителя (короля), або наречену «очоловічували» [Werbőczy, II. частина, розділ 7].

Законодавець, мабуть спираючись на повсякденну практику, детально перебирає всі моменти успадкування маєтків, які можуть передаватися тільки синам [Werbőczy, II. частина, розділ 17, § 1–7]. Доньки та їхні нащадки отримували вигоду лише від нерухомого майна та майна, яке було частиною спадщини матері,

або від придбаного майна, і винятком від цього були «очоловічені» дівчата (докладні пояснення можна знайти в розділах 18–19 і 21). Якщо подружжя спільно отримало дарування (майно) і вони обоє були вписані в дарчу грамоту, то подружжя успадковує взаємно один за одним [Werbőczy, розділ 48, § 1–5]. Якщо дарчу грамоту було видано на представників обох ліній (чоловічу і жіночу), то обидві гілки мали право успадкувати власність, але якщо цей пункт у документі був відсутній, то успадковують лише нащадки чоловічої статі. Стосовно дівочої четвертини (*leánynegyed*) пояснюється, що чверть сімейного майна має бути «визначена шляхом громадської оцінки» (тобто оцінена), а потім виплачена грошима [Werbőczy, розділ 89, § 1–2]. Окреме положення стосується винного запису (*hitbér*) та подарунку (*jegyajándék*) нареченій. Наречена отримує подарунок під час заручин, який пізніше стає частиною її окремого майна [Werbőczy, розділ 93, § 1, розділ 100, § 1–4]. Заручний подарунок успадковують діти жінки, а за їх відсутності — її прями кровні родичі. Винний запис — майнова вимога, що укладена до шлюбу, під час якої майно чоловіка було обтяжене заставою на користь дружини. Вербовці виводить це зі звичаєвого права, а також описує розмір винного запису відповідно соціальному статусу. Якщо наречений барон (державного чи придворного рангу), вартість винного запису становить 100 гір (400 форинтів у тогочасній сумі). Звичайний дворянин чи барон дарує нареченій щонайменше 50 гір (200 форинтів). У випадку меншого майна винний запис встановлюється на основі громадської оцінки [Werbőczy, розділ 93, § 4–5]. Винний запис повинний надаватися готівкою, іншими активами, які можна легко продати, або шляхом забезпечення якогось постійного доходу (митні права, податок тощо) [Werbőczy, розділ 95, § 1–2]. Якщо чоловік помер без заповіту, його рухоме та нерухоме майно належало його дітям та дружині [розділ 98] за умовою, що вона залишається у статусі вдови [Werbőczy, розділ 98, § 1–5].

Відповідно до зводу законів шлюб між родичами до 4-го ступеня заборонений [Werbőczy, розділ 107–108], насамперед через майнові правові наслідки цього, оскільки «*спорідненість між кровними родичами... несе з собою позашлюбність дітей*», що виключає їх із права спадкування. Після смерті батька поряд з матір'ю-вихователькою на час неповноліття дітей призначаються опікуни. У більшості випадків заповідач сам передбачає їх у своєму заповіті. Відповідно до закону повнолітній вік встановлювався у 24 роки для чоловіків і 16 років для жінок [Werbőczy, розділ 111, § 2]. До цього настає законний (підлітковий) вік, досягнувши якого проти особи можна ініціювати позов, або сама особа може подавати позов), який настає у 12 років [Werbőczy, розділ 111, § 3–4]. З 14 років дівчата вже змогли розпоряджатися «*боргами і заставами, золотом і сріблом та іншими рухомими цінностями*», а з 16 років їм надавалося повне право розпорядитися над усім своїм майном (включаючи власність).

Придане (posag), яке наречена отримувала від батьківського дому, було важливим чинником в її подальшому стабільному фінансовому становищі. До при-

даного також належали рухомі речі, які перш за все мали місце в господарстві: посуд, зерно, іноді худоба, а також різного роду коштовності та одяг. Крім посагу, дворянська жінка отримувала дівочу четвертину (*leánynegyed* – четверта частина вартості усєї батьківської нерухомості, яка порівно ділилася між сестрами). Вона виплачувалася у грошовій формі, але за декретом короля Владислава II (Ягеллон) від 1492 року, якщо жінка дворянського походження одружувалася із бідним чоловіком (який не володів дворянським титулом) «замість дівочої четвертини вони діставали цілковите право володіння маєтком, який залишався у їх власності» [Werbőczy, розділ 405, § 1-9]. Вартість посагу у подвоєному розмірі чоловік мусів записати із частини своїх маєтків на жінку для її утримання у формі застави (*hitbér* – віновий запис). Це могло бути як рухоме, так і нерухоме майно, або постійний дохід, який чоловік передавав дружині, щоб забезпечити їхнє життя у фінансовому плані та захистити від подальших ускладнень з родиною. Всі ці «нюанси» були записані у шлюбному контракті, а згодом відображені в тестаментях (заповітах) дворянок.

Метою статті є дослідження «жіночої сторони» історії nobilitetu Північно-Східної Угорщини у другій половині XVI – початку XVII ст., показ юридичної площини ролі шляхетних жінок у суспільстві, їх впливу на тогочасні історичні (суспільно-політичні, соціально-економічні та релігійні) події та встановлення нових, досі невідомих моментів їх приватного життя та заповнення «білих плям» в історії родини Другетів.

Стан вивчення проблеми. За останні роки історична наука зацікавилась гендерною тематикою та розпочались пошуки джерел щодо вивчення «жіночою історії» Речі Посполитої та Угорського Королівства, ролі видатних жінок (шляхетного походження) в історичних процесах. Усі почали розуміти, що без знання минулого важче орієнтуватися у майбутньому. За останні десять років на підставі прикладу академічних предстаників української [Лабур, 1997, 1997, 1998, 1998, 2002, 2007, 2007; Старченко, 1999, 2001, 2014, 2021] та угорської [Péter, 2005. 2008, 2010] історичної науки (які мають багато спільних рис стосовно суспільного становища та прав шляхетних жінок) підрастає ціле покоління дослідників, які повністю або частково фокусують наукову діяльність на гендерну, або жіночу тематику [Horváth, 2007; Lengyel, 2007; Várkonyi, 2007].

Важливим джерелом дослідження є документи, які були опубліковані у монографіях та статтях з історії Угорського королівства [Гусарова, 1999, 2004, 2018; Zubánics, 2016, 2020; Зубанич, 2021], Земплінського [Réz, 1899] та Ужанського комітату [Mészáros, 1861]. У ході дослідження були використані опубліковані тексти законодавчих актів [Werbőczy], матеріали сімейної історії [Borbély, 2013, 2015; Csízi, 2012; Nagy, I, 1857; Nagy III, 1858; Nagy IX, 1862; Nagy XI, 1865; Nagy XII, 1865; Takáts, 1982], історії економіки [Acsády, 1885], листування угорської аристократії [Radvánszky I., 1986; Radvánszky II., 1986; Radvánszky III., 1986; Levelestár I, 1981.; Levelestár II., 1981], в яких знайдено багато цікавих історичних свідчень про

жінок – видатних представників родини Другетів.

Виклад основного матеріалу. Якою була доля тогочасних угорських дворянок? – ставить запитання Шандор Токач у своїй праці «Давні угорські вельможні пані» (*Régi magyar nagyasszonyok*), та наводить думку з цього приводу: «Початкове значення слів *жінка, дружина, дочка* вказує на те, що жінка була дуже шанованим членом нашого суспільства від часів завоювання батьківщини. В епоху Арпадів жінка могла мати власне майно, а після введення закону авіціа-те, вони отримували дівочу четвертину, яку здебільши виплачували у грошовій формі. Цей інститут надав жінці юридичну та економічну незалежність. За вдовою залишався її посаг, до повноліття своїх дітей вона утримувала майно покійного чоловіка, а також вона виконувала певні політичні права (наприклад спадкових феїшпанів). Про те, що жінка зберегла свою незалежність навіть у шлюбі, добре свідчить той факт, що більшість з них не взяли прізвище чоловіка, а залишили своє дівоче прізвище» [Takáts, 1982, 11. old.]. Через брак достовірних історичних даних в українській та угорській науці відсутні біографічні дані видатних жінок Північно-Східної Угорщини другої половини XVI – початку XVII ст., тому цією статтею про життєвий шлях жінок – Другетів (Анни Баторі, Ержебет Перені, Маргіт Зріні, Фружини Терек, Ержебет Ракоці, Фружини Довці) маємо на меті «зафарбувати білі плями» історії.

Анна Баторі (somlyóí Báthori Anna, ?–?) народилася від шлюбу трансільванського воєводи Іштвана (IV) Баторі та Каталін Телегді. Вона тричі виходила заміж: за Гашпара Драгфі, за Антала Другета і за Дьєрдя Баторі.

Гашпар Драгфі (син головного королівського судді Яноша Драгфі та Анни Вардої) після смерті батька, який загинув у битві при Могачі, успадкував не лише його великі маєтки, але й посади феїшпана комітатів Красна та Кезеп-Сольнок. «У 1529 році на день Святого Віта трансільванський воєвода одружився з Анною, дочкою Іштвана Баторі з Шомйо, яка у 1542 році на день св. Дьєрдя народила сина на ім'я Дьєрдь і 1544 року Яноша на день св. Яноша (Іоанна Хрестителя); які однак рано померли, і з ними світла родина Драгфі погасла. Гашпар Драгфі, який рано познайомився з Реформацією, намагався поширити її вчення у своїх великих маєтках...» [Kiss, 1878, 80. old.]. З його іменем та іменем Анни Баторі пов'язаний перший угорський протестантський синод, який відбувся в замку Ердевд (Erdőd) 20 вересня 1545 року. З ініціативи Петера Перені 14 лютого 1542 року у Шарошпотоці Ференц Бебек, Гашпар Драгфі, Андраш і Дьєрдь Баторі, Іштван Рашкої і три брати Другетів (Антал, Імре та Габор) – усі підтримували протестантизм – уклали угоду. Суттю угоди була організація «кругової оборони»: якщо під час війни між двома королями (Фердинандом Габсбургом і Яношем Сапольяї) буде окуповано будь-що з їхніх маєтків, будуть наполягати на їхньому негайному поверненні, державні справи вирішуватимуть на нарадах із членів їх свити, а коли будь-хто з них зазнає нападу, вони спільно воюватимуть з нападником. Гашпар Драгфі помер 26 січня 1546 року у відносно молодому віці – 29 років. У своїй грамоті від 25 листопада 1545 року

король Фердинанд I підтвердив права неповнолітніх синів Гашпара Драґфі (Дьєрдя і Яноша) на маєтки, якими їх батько володів у комітатах Кезеп-Сольнок і Красна. Молодший син Янош у наступних документах вже не згадується, ймовірно помер у першій половині 1546 року. Невдовзі Анна Баторі вийшла заміж за Антала Другета, який став опікуном неповнолітнього Дьєрдя Драґфі. З цієї причини 2 жовтня 1546 року Фердинанд I передав родинні маєтки та успадковане майно Драґфі під його нагляд до повноліття Дьєрдя. Від шлюбу з Анною Баторі залишилося двоє дітей, Міклош і Борбала. Цей порядок поколінь родини Другет досить заплутаний, адже багато членів родини з однаковими іменами жили в один час. За словами Золтана Борбеля [Borbély, 2015, 83. old.] від шлюбу Антала Другета та Анни Баторі дітей не народилося через його нетривалість, а Міклош і Борбала народилися від першої дружини, ім'я якої невідоме. Здається, цьому суперечить той факт, що Анна Баторі та її третій чоловік, а не найближчі родичі Другети, продовжували піклуватися про дітей. На думку Шандора Токача [Takáts, 1982, 153–154. old.] історики часто плутають двоюрідних братів на родовідному дереві Івана Надя [Nagy, III, 1858, 399–400. old.]: сина Антала – Міклоша Другета та сина Імре – Міклоша Другета, і приписують шлюб з Маргіт Зріні за першим замість останнього. Записи з Королівських Книг про ці роки свідчать про те, що Антал Другет передав дружині в заставу замок і маєток Барко в Земплєнському комітаті за п'ять тисяч золотих, який вона отримала як придане після смерті свого першого чоловіка. Згідно з Дубницьким літописом, Антал Другет помер у 1541 р. (правильно в 1547 р.) і був похований у крипті замкової церкви Св. Юрія [Zubánics, 2020, 15–16. old.]. Його вдова вийшла заміж за родича Дьєрдя Баторі з Ечед. 13 серпня 1551 року Фердинанд I передав під опіку її новому чоловіку ще неповнолітнього Дьєрдя Драґфі, його володіння і посаду феїшпана. Дьєрдь Драґфі помер у 1555 році як останній нащадок із роду. Хоча згідно із законом його маєтки мали повернутися короні, більшість із них були незаконно утримані Дьєрдем Баторі. Від шлюбу Дьєрдя Баторі та Анни Баторі народилося 4 дітей: Іштван (1555–1605), феїшпан комітатів Шомодь, Сабольч і Сатмар, головний королівський суддя (дружина Фружина Другет), Ержебет (1560–1614), дружина Ференца Надошді (теща Дьєрдя (III) Другет), Клара (дружина Міґаля Вардої) та Жофія (дружина Андраша Фіґеді) [Nagy III, 1858, 399. old.]. Анна Баторі склала заповіт на початку січня 1557 року. Вона залишила різні маєтки та коштовності своїм братам (Андрашу, Кріштофу та Іштвану Баторі), Ласлоне Керечені (старшій сестрі) та Каталін, дочці Міклоша Банфі.

Маргіт Зріні (Zrínyi Margit, 1555 – 1588) народилася 10 серпня 1555 року від шлюбу Міклоша (IV) Зріні – королівського казначея та бана Хорватії – з Каталін Франґепан [Nagy XII, 1865, 434–442. old.]. Оскільки Міклош Зріні після смерті дружини одружився вдруге з чеською графинею Євою Розенберг, його молодші діти (в тому числі Маргіт) виховувалися у дворі Баттяні. «Тому я передаю усіх цих та усіх інших вашій світлості і прошу, щоб ви навчали їх разом із шановною дружиною так, щоб вони йшли по стопах

свої матері (Каталін Франґепан) і несли її добре ім'я. Тепер не знав, що потрібно було передати з ними. Ваша вельмішановна дружина, бачачи, що їм знадобиться, напишіть і я надам», – писав Міклош Зріні Ференцу Баттяні [Takáts, 1982, 149–150. old.]. Зі своїм майбутнім чоловіком Міклошем Другетом (сином Імре Другета та невідомої жінки з польської родини Рімановських) Маргіт Зріні познайомилася у 1563 році під час коронації короля Рудольфа I у Пожоні (Братиславі). Вельможа з'явився на заході з бандерією у 30 чоловік. Заручини відбулися за життя батька (одночасно були заручені і Оршоля, Борбала та Маргіт Зріні). Після того, як Міклош Зріні загинув під час турецької облоги Сіґетвара, шлюб його дочок організував вже син Дьєрдь Зріні. Запрошення на весілля були розіслані 28 листопада 1568 року. На заплановане потрійне весілля було запрошено і короля, якого на заході, що відбувся 9 січня 1569 року у Меньорокерекі, представляв спеціальний уповноважений («лице короля»). Через одруження сестер Дьєрдь Зріні поріднився з найбільшими родинами угорської аристократії (Орсаґ, Балашша, Турзо, Форґач, Баттяні, Перені, Банфі, Телекешші, граф фон Турн) [Nagy, XII, 1865, 434–442. old.].

Молоде подружжя Другетів тримало двір в Ужгороді та у відбудованому замку Барко, часто зупинялося і в Невицькому. Маргіт Зріні завела аристократичний етикет на кшталт задунайського, який мав давню традицію. У цей період до двору Другетів приєднався поет Імре Мартонфалвої. У 1579 р. Міклош Другет нагороджений доблесними чеснотами, під час битви потрапив у полон до турків. Хоча рідним та комітату Земплєн вдалося його викупити, він повернувся додому з полону вже хворим і помер у 1580 році. Його заповіт був датований 30 серпня 1580 року в Гомонні [Radványosky III, 1879, 113–116. old.]. Від шлюбу з Маргіт Зріні в них народилося три дочки: Анна, Ержебет та Борбала. Міклош Другет заповів опіку над своєю дружиною та дітьми своєму двоюрідному брату Іштвану та інших родичам. Однак ім'я Іштвана (V) Другета, згодом великого воїна того часу, стало асоціюватися у ранній період із свавіллям, яке він здійснив над довіреними особами. Спочатку він забрав у вдови тестамент чоловіка, а потім приступив до методичного захоплення її маєтків. Маргіт Зріні з розпачем звернулася до своїх родичів, до інших опікунів, призначених у заповіті її чоловіка (серед яких насамперед були король і його представник, Янош Руебер, головнокомандувач Верхньої Угорщини), та до комітатської влади. Сусіди Міклош Баторі, Іштван Баторі, Дьєрдь Перені, Міхай Вардої (всі члени найближчої родини) та єпископ Нодьварода також стали на бік вдови та закликали Іштвана Другета не турбувати її. Наприкінці липня 1582 р. загальні збори (generalis congregatio) відповідних комітатів провели засідання комітатського суду (sedria). З цього приводу Маргіт Зріні писала: «Вчора тут в Унґварі відбувся суд. Я довела свою правоту за підтримки кілька сот людей. Суд присудив мені увесь унґварський маєток» [Takáts, 1982, 163. old.]. Однак після засідання Іштван Другет захопив вірних кріпаків вдови, а також зайняв садибу. Сама Маргіт Зріні та її діти втекли в Бічу (Biccse) до сестри Каталін Зріні (Імрене Форґач). Королівський

суд звинуватив Іштвана Другета у свавіллі. Своєму швагрю Болдіжару Баттьяні Маргіт Зріні писала: *«Я благаю тебе, Ваша милість, нехай Бог подивиться на мою безпорадність, не залишайте мене серед них, заради Бога! І підтримай мене, мій пане, за правду! Нехай мої приниження і мої нещастя разом з моїми сиротами будуть болісними і Вашій милості...»* [Takáts, 1982, 162–163. old.]. Тим часом в Унгварі вдруге засідав комітатський суд. До другого засідання суду Іштван Другет вже ретельно підготувався. Він залякував ужанську шляхту, а її керівників – в т.ч. віцеішпана Гашпара Паладі разом із справниками кинув у в'язницю. Така ж доля чекала і на Яноша Дебрекозі, адвоката Маргіт Зріні: його заарештували та загрожували смертю. Не дивно, що за таких обставин комітатський суд цього разу виніс рішення на користь Іштвана Другета. Хоча Маргіт Зріні виграла позов про наклеп перед королівським судом, але Іштван Другет і чути не хотів про повернення маєтків. Зрештою, Яношу Руеберу, головнокомандувачу Верхньої Угорщини довелося втрутитися з армією. Сам король Рудольф I у травні 1586 р. та 17 вересня цього ж року видав королівський указ, в яких засудив дії Іштвана Другета.

Невдовзі Іштван Другет знову вигнав вдову з Унгвара. Сім'я знайшла притулок в замку Барко. Звідти Маргіт Зріні відправляла листи своїм родичам, Дьєрдю Зріні та Болдіжару Баттьяні. 17 вересня 1587 року вона відправила слугу на ім'я Ласло Йоо до Баттьяні з документами своєї судової справи та з інформацією, що Ужанський комітат передає її справу до державних зборів: *«Поклоняюся Богу за Вашу ласку, приходьте на зібрання і повідомте Його Величності»* [Takáts, 1982, 165. old.]. Баттьяні таки виступив у підтримку вдови, за що Дьєрдь Зріні висловив свою подяку. Хоча королівський суд виніс вирок на користь Маргіт Зріні, але це не покращило її становища. В одному із останніх листів, датованому 1588 роком, вона скаржиться на те, що Іштван Другет відігнав волів її кріпаків під час оранки. До одруження своїх доньок вона не дожила, ймовірно померла цього ж року, оскільки у подальшому її ім'я в документах не згадується.

Ержебет Перені (Perényi Erzsébet, ?–?) народилася в шлюбі Петера Перені (охоронця Святої корони) та Клари Сейкель. Її старший брат Габор був останнім представником чоловічої статі теребешької (палатинської) гілки сім'ї [Nagy IX, 1865, 233–234]. Габор Перені помер 7 червня 1567 року у віці 35 років, за свідчення хронік від дизентерії. Не маючи нащадків свої володіння він залишив короні. У заповіт від 15 грудня 1564 р. він також включив свою сестру Ержебет Перені, дружину Ференца (III) Другета. Після смерті його вдови Ілони Орсаг 1 травня 1569 року замок і маєток Теребеш успадкували Ержебет Перені та її діти. Реформація в комітаті Унг, безсумнівно, пов'язана з родинними зв'язками Другетів із родиною Перені. Найшвидше протестантизм поширювався переважно в малих містах, у 1550 р. протестантський проповідник діяв у Нодькопоші, а в 1555 р. вже в Унгварі. Спочатку поширювалося лютеранство, якому протегувала родина Перені, а потім під трансільванським впливом – кальвінізм. У заповіті Ференца Дру-

гета фігурує й особа Ержебет Перені. У цьому вельможа описує як його син Дьєрдь (III) напав на сімейне помістя у Герені, де один із солдатів під час пограбування поранив ще й Ержебет Перені [Radványosky III, 1879, 123 old.].

Фружина Терек (enyingi Török Fruzsina, ?–?) народилася від шлюбу Ференца Терека з Борбалою Орсаг. Вона вийшла заміж за Іштвана (V) Другета, одного із найбільших землевласників у північно-східній Угорщині. Сама наречена теж належала до славетного роду і володіла величезним приданим через материнську спадщину. Її мати, Борбала Орсаг, успадкувала більшість маєтків свого вимерлого роду, включаючи замок та маєток Діюшдьор (з містом Мішкольц), а з батьківського боку успадкувала і принесла у шлюб як придане, маєток у Дебрецені. Від шлюбу Іштвана Другета та Фружини Терек народилися два сини – Ласло (II) та Балінт (I). Після смерті батька старший син успадкував посаду феїшпана Земпленьського комітату, але через його ранню смерть не зміг зайняти цю посаду. Його мати повідомила дворянству комітатів про його похорон: *«Мого улюбленого старшого сина Ласло Гомоннаї цього дня між дев'ятою та десятою годиною ранку Бог забрав від нас з цього земного життя тут у Гомонні, його похорон та достойне поховання відбудеться в Унгварі шостого дня місяця перед наступним Постом за Календарем...»* – пише вона до міської ради Кошшо. *«Вдова шановного Іштвана Другета з Гомонни, вельмишановна Фружина Терек з Еньїнга, 19 січня 1600 року, Гомонна»* [„Homonnai Drugeth László halálhíre“]. Наступна інавгурація феїшпана відбулася 3 травня 1600 року, коли тодішнього 22-річного Балінта Другета було введено до керівництва комітату Земплен, який склав клятву, *«що буде вірно і справедливо слугувати посаді феїшпана»* [„Drugeth László és Drugeth Bálint beiktatása“, 76. old.]. Фружина Терек більше не згадується у джерелах, ймовірно, її смерть настала колись у цей час. Поховали її поруч із чоловіком у склепі замкової церкви в Унгварі.

Ержебет Ракоці (felsővadászi Rákóczi Erzsébet, ? – 1604) народилася від шлюбу Жигмонда Ракоці, майбутнього князя Трансільванії та Юдіти Алагі Бекені. Її батько піднявся зі звичайної шляхти до рангу барона та набув значних статків головним чином завдяки своїй успішній військовій службі та участі в торгівлі токайським вином. У 1587 році в житті Ракоці стався великий поворотний момент, коли Гашпар Магочі попросив його стати опікуном своїх племінників. Саме з того часу він став пов'язаним з комітатом Берег, оскільки сиротам належало близько 300 000 голдів у домінії Мункач. Незабаром з опіки стався шлюб, оскільки Ракоці одружився з Юдітою Алагі Бекені. Від їхнього шлюбу народилася дочка – Ержебет. У травні 1602 року Ержебет Ракоці вийшла заміж за Балінта (I) Другета у м. Серенч (церковний обряд відбувся 19 травня). Її придане складало замок та половину маєтку Регевц зі спадку матері. Шлюб тривав недовго, Ержебет Ракоці померла в 1604 році. Проте точна дата не визначена. В пам'ять про смерть дружини Балінт Другет написав: *«в пам'ять про мою кохану супутницю, про справжнє кохання моєї милої Єлизавети Ракоці, і про те, що вона дорожча й кра-*

ца для мене за все золото й срібло» [Zubánics, 2020, 18. old.]. 5 червня 1605 року у пам'ять про жінку Балінт Другет видав дарчу грамоту Іштвану Шаркезі, мажордому Ержебет Ракоці про передачу йому 11 кріпаків та батраків із Чепеля. Від їхнього шлюбу народився лише один син Іштван, який помер у 1612 році «16-го дня другого місяця посту Бог забрав його до себе у вічній славі» [Zubánics, 2020, 27. old.]. Стосовно причин смерті Іштвана Другета була підозра отруєння, як і його батька.

Фружина Довці (nagylucei Dóczy Fruzsina, ? – ?) народилася від шлюбу Габора Довці з Крістіною Н'ярі (дочка Леврінца Н'ярі). Серед своїх братів Андраш Довці досяг найвищої кар'єри: феїшпан комітата Барш (1603), королівський радник (1606), з 1608 р. королівський підчашний. Згодом став головним королівським камергером, потім розпочав військову кар'єру: капітан замку Сотмар (1609 – 1618), а згодом головнокомандувач Верхньої Угорщини (1619 – 1621). Фружину Довці не знаходимо на родинному дереві, складеному Іваном Надьом [Nagy, III, 1858, 335. old.], дата її народження невідома. Також невідома дата одруження її з Дьєрдьем (II) Другетом, лише з дати народження її дочки Марії Другет (Дьєрдьне Сейчі) у 1580 році можна зробити висновок, що весілля могло відбутися в 1578 – 1579 роках. Молоді роки Дьєрдь (II) Другет частково провів при дворі короля Максиміліана II, де в 1574 році разом з Іштваном Н'ярі та Фаркашем Кенді служили при королівському столі. Ймовірно, тут він зустрів свою майбутню дружину, оскільки при дворі Максиміліана (та у дворах інших ерцгерцогів) служили кілька членів сім'ї Довці. Подружжя оселилося спочатку в Тереші (що належало до спадщини Перені), потім у Невицькому [Takács, 1982, 209. old.]. Чоловік був дуже запальним та імпульсивним по натурі, згідно зі свідченнями сучасників одного з відвідувачів просто викинув у вікно свого замку, бо виявив, що той дивиться на його дружину з більшим інтересом, ніж це належало (пристойно). Цікаво, що цей історичний топос також був зафіксований у зв'язку з королівським суддею Габором Перені, посилаючись на історика Ференца Форгача. За даними тогочасних джерел, Фружина Довці була однією з найвродливіших жінок свого часу, розмовляла кількома мовами і була щедрою, доброю жінкою. Від їхнього шлюбу народилося двоє дітей: Марія і Дьєрдь. Після ранньої смерті Дьєрдя (II) Другета вдова сама управляла величезними маєтками. У цьому їй допомагав другий чоловік, Крістіан фон Теуфенбах, головнокомандувач Верхньої Угорщини, який однак помер в 1598 році. Через постійні конфлікти з сусідами в 1600 р. угорські державні збори видали окрему статтю закону, в якій говорилося, що «перед станами країни та шести комітатами, проти високоповажної Фружини Довці, вдови покійного шановного Кріштофа Теуфенбаха та її сина, шановного Дьєрдя Гомоннай ... потрібно діяти так, як і проти публічно переслідуваних (звичайних злочинців)» [„A néhai Teuffenbach Kristóf felesége...“]. Родич її чоловіка Балінт Другет взяв в облогу замок Невицьке, звідки вдова разом з дітьми переїхала до Польщі. Король Польський Сигізмунд III був одним із шанувальників вдови, розпитуючи в листі про її здоров'я. Фружина

Довці втретє вийшла заміж у Польщі в 1601 році – за джерелами – за капітана Санісло (Станіслава) Мнішека, сина колишнього сандомирського воєводи.

Досліджуючи історію родини Мнішеків (Mniszech), з'ясувалася особа її чоловіка. Мнішеки – велика родина землевласників сілезького походження, члени якої займали низку важливих посад у Речі Посполитій. Родоначальником покоління, яке нас цікавить, є Єжи Мнішек (пом. 1613), головний королівський підчаший (1574), сенатор (1582–1613), каштелан радомський (1582 – 1689), воєвода сандомирський (1589 – 1613), староста львівський (1593), самборський, санокський (1589 – 1613), сокальський, рогатинський. У шлюбі з Ядвігою з Тарлова народилося 9 дітей (4 доньок і 5 синів). Їх третій син Стефан Ян Мнішек (1580 – 1605) і одружився з Фружиною Довці. Чоловік, який рано помер, залишив усе своє майно Фружині Довці, а це був замок Ласкі та належний до нього маєток. Ігнац Ачаді, який досліджував історію родини Сечі (донька Фружини Довці Марія вийшла заміж за Дьєрдя Сейчі), пише: «У тогочасному документі 1602 року не згадується його імені, а лише говориться про Фружину Довці: «*nunc vero cuiusdain Poloni Starozta aboutinati ut aseeruisent consors*» [Acsády II, 1885, 119. old.]. З іншого боку, в документі, виданому в 1648 році, вдовою його онука, зазначено ім'я (але не справжнє) третього чоловіка: «*Frusina Dóczy primum Georgii condam Homonnay senioris postea vero Sigismundi Nagykoncziczay poloni consors*» [Acsády II, 1885, 119. old.].

Замок Ласкі спочатку був власністю родини Тарлов, а згодом, як придане Ядвіги Тарлов, став центром володіння родини Мнішеків, яку Єжи Мнішек перебував у стилі «*palazzo in fortezza*». П'ятикутний замок, що стояв на пагорбі на болотистому березі річки Стрвонж, із трьома круглими кутовими бастіонами та Годинниковою вежею, що височіла над брамою, створювали дуже вражаюче видовище. У замку було 45 кімнат, у тому числі дві великі зали, облицьовані мармуром. Згідно з інвентарем Ласкі (Ласкі Муроване, нині с. Муроване Самборського району) відповідав невеликій угорській прикордонній фортеці, а її розташування було надзвичайно вигідним для прикордонних маєтків Другетів в Угорщині. Можливо йшлося про заставу маєтку, оскільки родина Мнішеків нагромадила значні борги, що також загрожувало втратою королівської милості та вигнанням (*banatio*). Ігнац Ачаді згадує, що «*недобросовісна жінка [Фружина Довці] забрала до свого чоловіка у Польщі все рухоме майно своїх дітей, готівку та коштовності, які представляли величезну цінність. Діти попросили провести розслідування з цього приводу, і Міклош Іштванфі доручив Конвенту у м. Ясо в травні 1602 року провести слухання свідків. З комітатів Шарош, Землен та Абауй було допитано багато свідків, шляхту і без титулу чоловіків і жінок, переважно тих, хто більш-менш був причетний до перевезення грошей. За зізнаннями, Фружина Довці забрала з собою всі гроші та коштовності. Своїм дітям вона взагалі нічого не залишила. Гроші були складені в мішки, а дорогоцінні предмети в ящики, які перевозили на трьох великих підводах, кожна запряжена шістьма кінями. Всього було 35 мішків (за іншими твер-*

дженнями 50) з грошима, загальна сума готівки сягає 80 тис. форинтів. З них мати зарезервувала 25 000 форинтів у запечатаних мішках для своїх дітей. Вона узяла з собою до Польщі і це, але коли приїхала до Самбора до старости, то він розпакував мішки й усі гроші переплутав. Дружина висловила протест, але безрезультатно. За свідченнями, Дружина Довці тоді жила в польському місті Золочі (Золочів), яке вона купила за 40 000 угорських форинтів [Ac nádý II, 1885, 120. old.].

Після смерті матері польські маєтки успадкував Дьєрдь (III) Другет, який отримав і шляхетський титул. Ймовірно, родина Мнішек згодом викупила свою резиденцію, оскільки тут тримав свій двір Франциск Бернард Мнішек, староста саноцький, а замок після «численних руйнувань» (пожеж) був відбудований за 200 тис. злотих.

Висновки. З другої половини XVI століття включені до угорської правової системи закони «Трипартітума» вказують на те, що тогочасне угорське суспільство встановлювало певні обмеження на свободу жінок, але воно також забезпечувало здійснення економічних і політичних прав для членів дворянського суспільства (включаючи жінок). До того часу, поки жінка у межах сім'ї виконувала обов'язки, які випливали з її статусу (дочка, дружина, мати, вдова), вона могла розраховувати на підтримку та захист з боку її сім'ї, оточення, країни (держави). Згідно з угорським законодавством, жінки знатного походження мали особисте майно, яким вони могли вільно розпоряджатися. Якщо в сім'ї не було нащадків чоловічої статі, у

зв'язку з передачею прізвища та майна, король також міг «очоловічити» дівчат як особливу милість, тобто надавав їм ті самі права, що й чоловікам. Через поділ Угорщини на три частини та постійну турецьку загрозу, роль жінки в тогочасному угорському дворянському суспільстві була переоцінена, оскільки їхні попередні сімейні функції значно розширилися. Багато аристократичних і знатних жінок того часу успішно виконували також і адміністративні та військові завдання.

Що стосується статусу родини Другетів, у 1540-х роках ми їх знаходимо на 6-му місці на рівні Угорського королівства, і серед їхніх родичів присутні найвидатніші родини країни, включаючи Запольяї, які піднялися на угорський королівський престол. Успішна шлюбна політика збільшила сім'ю значними маєтками та багатством – замки Теребеш (Töketerebes – Perényi), Діошд'єр (Diósgyőr - Török), Реґец (Regéc – Rákóczi) перейшли у володіння Другетів зі спадщини дружин. У тогочасному суспільстві важливу роль відігравало не лише багатство, а й мережа родинних стосунків, завдяки яким вони могли формувати спільну дію. Завдяки цьому володарі регіону (та їхні дружини) підтримали поширення реформації та одночасно брали участь у захисті прав ордену в боротьбі за свободу Бочкаї.

Під час вивчення життєвих шляхів 6 дружин Другетів у дослідженні нам вдалося розкрити багато раніше невідомих моментів і представити їх громадськості, тим самим ще більше розширивши знання про незаслужено забуту родину.

Список використаних джерел

- „A néhai Teuffenbach Kristóf felesége és ennek fia Homonnai György ellen emelt panaszokról és arról, hogy ezek ellenében miképpen kell eljárni?“, 1600. évi XXIII. Törvénycikk. [Online]. Доступно: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=60000023.TV> (дата звернення 04.09.2022).
- „Az ország nemesei ugyanazt az egy szabadságot élvezik“, 1351. évi XI. törvénycikk.” [Online]. Доступно: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=35100011.TV> (дата звернення 04.09.2022).
- Ac nádý, Ignác, 1885. (Далі – Ac nádý II). *A Széchyek Murányban*. II. közl., Századok, 119. old.
- Borbély, Zoltán, 2013. *Egy konvertita főúr Felső-Magyarországon: Homonnai Drugeth György*. Rekatolizáció, ellenreformáció és katolikus megújulás Magyarországon (szerk.: Peter Kónya), Prešov, 370–387. old.
- Borbély, Zoltán, 2015. *A Homonnai Drugethek Felső-Magyarországon a 17. század első évtizedeiben*. Doktori értekezés, Eger: Eszterházy Károly Főiskola, [Online]. Доступно: http://disszertacio.uni-eszterhazy.hu/2/1/Borbely_Zoltan_disszertacio.PDF (дата звернення 04.09.2022).
- Csizi, István, 2012. *A királyi Magyarország főnemesi családjainak címerváltozatai a 16-17. században*. PhD-értekezés, Budapest: ELTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola, 186–189. old.
- Drugeth László és Drugeth Bálint beiktatása*. Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez (szerk. Dongó Gyárfás Géza), Sátoraljaújhely: Zemplén Könyvnyomtató Műhely, № 3., 76. old.
- Fallenbüchl, Zoltán, 1988. *Magyarország főméltóságai*, Budapest: Maecenas Kiadó, 91 old.
- Hangay, Zoltán, 1987. *Erdély választott fejedelme Rákóczi Zsigmond*, Budapest: Zrínyi Kiadó, 230 old.
- Haraszthy, Miklós, 1896. *Adatok a Drugeth-Homonnai grófi család nemzedékrendjéhez. Andrássy Aladár gróf levelestárából*. Adatok Zemplén vármegye történetéhez, 5. szám, 168–170 old.
- Homonnai Drugeth László halálhíre*. Archiv mesta Košice: Collectio Schwartzbachiana (AMK CS) No. 4908.42.
- Horváth, Ágnes, 2007. *Főnemesi özvegyasszonyok a 16–17. századi Magyarországon (elmélet és gyakorlat)*. In: Fábri Anna-Várkonyi Gábor (szerk.): *A nők világa, Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*, Argumentum Kiadó, Budapest, 247–268. old.
- Kiss, Kálmán, 1878. *A Szatmári Református Egyházmegye története*. Kecskemét, 916 old.
- Komáromy, András, 1885. *Kornis Margit Rhédey Jánosné nászhozománya 1627-ből*, Magyar Történelmi Tár, 398–401. old.
- Lengyel, Tünde, 2007. *Az írástudatlantól a főispánig. Czoborszentmihályi Czobor Erzsébet*. In: Fábri Anna-Várkonyi Gábor (szerk.): *A nők világa, Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*, Argumentum Kiadó, Budapest, 139–160. old.
- Márk, Éva. *A Zrínyiek leányai és asszonyai*. [Online]. Доступно: <http://korok.webnode.hu/products/a-zrinyiek-leanyai-es-asszonyai/> (дата звернення 04.09.2022).
- Mészáros, Károly, 1861. *Ungvár története a legrégebb időktől maig*. Pest, Ráth Mór Könyvkereskedése, 114 p.
- Nagy, Iván, 1857. (Далі – Nagy I.). *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. I. kötet (A-B), Pest: kiadja Friebeisz István, 311 old.

- Nagy, Iván, 1858. (Далі – Nagy III.). *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. III. kötet (C–D), Pest: kiadja Ráth Mór, 420 old.
- Nagy, Iván, 1862. (Далі – Nagy IX.). *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. IX. kötet (P–R), Pest: kiadja Ráth Mór, 852 old.
- Nagy, Iván, 1865. (Далі – Nagy XI.). *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. XI. kötet (T–Ü), Pest: kiadja Ráth Mór, 441 old.
- Nagy, Iván, 1865. (Далі – Nagy XII.). *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. XII. kötet (V–W), Pest: kiadja Ráth Mór, 518 old.
- Péter, Katalin, 2005. *Házasság a XVII. századi Magyarországon*. Bölcsőtől a koporsóig. Szöveggyűjtemény a történeti demográfia tanulmányozásához (szerk. Faragó Tamás), Bp., 90–94. old.
- Péter, Katalin, 2008., *Házasság a régi Magyarországon. 16–17. század*, Budapest: L'Harmattan Kiadó, 168 old.
- Péter, Katalin, 2010. *Az asszony neve. Arisztokrata névhasználat a 16–17. századi Magyarországon*, Történelmi Szemle, № 2., 151–187. old.
- Radvánszky, Béla, 1986. (далі – Radvánszky I.). *Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században*. I. kötet, Budapest: Helikon Kiadó, 354 p.
- Radvánszky, Béla, 1986. (далі – Radvánszky II.). *Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században*. II. kötet, Budapest: Helikon Kiadó, 406 p.
- Radvánszky, Béla, 1986. (далі – Radvánszky III.). *Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században*. III. kötet, Budapest: Helikon Kiadó, 428 p.
- Régi magyar levelestár (XVI–XVII. század) (далі – Levelestár I.), 1981. I. kötet, Budapest: Magvető Könyvkiadó, 593 p.
- Régi magyar levelestár (XVI–XVII. század). (далі – Levelestár II.), 1981. II. kötet, Budapest: Magvető Könyvkiadó, 611 p.
- Réz, László, 1899. *A Drugethek és Homonna reformációja, Sátoraljaújhely: Zemplén Könyvnyomtató Intézet*, 158 old.
- Takáts, Sándor, 1982. *Régi magyar nagyasszonyok*. Budapest: Szépirodalmi Kiadó, 353 old.
- Várkonyi, Gábor, 2007. „*Nekem azt kell tennem, amit mások akarnak ...*” *Arisztokrata nők és közélet a kora újkori Magyarországon*. In: Fábri Anna-Várkonyi Gábor (szerk.): *A nők világa, Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*, Argumentum Kiadó, Budapest, 123–138. old.
- Werbőczy, István. *Tripartitum. Nemes Magyarország Szokásjogának Hármaskönyve*. [Online]. Доступно: [http://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm_\(дата звернення 04.09.2022\)](http://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm_(дата звернення 04.09.2022)).
- Zubánics, László, 2016. *Vitézi végek dicsérete. A nemesség szerepe a XVI – XVIII. századi Északkelet-Magyarország társadalmi fejlődésében*. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 292 old.
- Zubánics, László, 2020. *A múlt tükrében elmerengve... Északkelet-Magyarország mindennapjai a XVI–XVIII. század fordulóján*. Budapest-Ungvár: Intermix Kiadó, 357 old.
- Гусарова Т., 1997. Венгерское дворянство в XVI – XVII вв. *Европейское дворянство XV – XVII вв.: границы сословия*. Отв. ред. В. А. Ведюшкин, М.: «Археологический Центр», с. 171–191.
- Гусарова Т., 1999. От застолья к столу переговоров: венгерское провинциальное дворянство в середине XVII века в дневнике Ласло Ракоци, *Одиссей. Человек в истории*, РАН, Ин-т всеобщ. истории, М.: Трапеза, с. 43–49.
- Гусарова Т., 2004. Венгрия под властью Габсбургов в веках (исторические оценки в прошлом и настоящем, *Венгры и их соседи по Центральной Европе Средние века и Новое время*. Памяти Владимира Павловича Шушарина. Сборник статей [ред. кол. Т. М. Исламов, А. С. Стыкалин, М. К. Юрасов], М.: Конти, с. 127–138.
- Гусарова Т., 2018. *Венгрия XVI – XVII вв.: портреты современников на фоне эпохи*, М.; СПб.: Центр гуманитарных инициатив, 455 с.
- Зубанич Л., 2017. Життя і політична кар'єра Балінта Другета (1577 – 1609 рр.), *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. М-во освіти і науки України; Держ. вищ. навч. заклад «Ужгород. нац. ун-т», Ф-т історії та міжнародних відносин; [Редкол.: О. С. Мазурок (голова) та ін.]; Відп. за вип. Н. П. Керецман, Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», Вип. 2 (37), с. 46–55.
- Зубанич Л., 2021. *Суспільно-політичний розвиток дворянських родин Північно-східної Угорщини у 1526 – 1657 рр.*, Ужгород, Вид: ПП АУТДОР- Шарк, 296 с.
- Лабур О. В., 1997. Жінка в правовому контексті суспільних відносин в Україні (XVI – XVIII ст.), *Сторінки історії*, К.: ІВЦ “Політехніка”, Вип. 9, с. 63–68.
- Лабур О. В., 1997. Жінки у релігійному житті України протягом XVI – XVIII століттях, *Актуальні проблеми політики*, Одеса: Вид-во Астропринт, Вип. 1-2, с. 243–246.
- Лабур О. В., 1998. *Жіночий фактор в системі суспільних відносин в Україні (XVI – XVIII ст.)*: Дис... канд. іст. наук, К: Національний технічний ун-т України, 179 арк.
- Лабур О. В., 1998. Вплив жінок на суспільно-політичне життя України XVI – XVIII ст., *Актуальні проблеми політики*, Одеса: Вид-во Астропринт, Вип. 3-4, с. 61–66.
- Лабур О. В., 2002. Деякі прояви войовничості українських шляхтянок щодо маєткових справ (XVI – XVIII ст.), *Наукові праці МДГУ ім. Петра Могили*, Миколаїв: Вид-во МДГУ, Вип. 4., с.12–16.
- Лабур О. В., 2007. Гендерна соціалізація в українському суспільстві XVI – XVIII ст.: спроба теоретичного та історіографічного аналізу, *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*, № 2, с. 197–205.
- Лабур О. В., 2007. Карне статутне право XVI століття як джерело історії гендерних відносин в Україні, *Історична пам'ять*, № 1., с. 98–101.
- Лабур О. В., 2007. Уявлення щодо поведінки жінок у полемічній та поетичній творчості в Україні XVI – XVII століть, *Часопис української історії*, № 7, с. 8–13.
- Старченко Н. П., 1999. Дещо про становище жінки в шляхетському соціумі (Волинь кінця XVI – середини XVII ст.), *Генеза: Спеціальний випуск. Філософські, історичні та політологічні студії*, К., с. 66–74.
- Старченко Н. П., 2001. Шлюбна стратегія вдів і кілька проблем навколо неї (шляхетська Волинь кінця XVI ст.), *Київська старовина*, № 1, с. 42–62.
- Старченко Н. П., 2014. *Честь, кров і риторика. Конфлікт у шляхетському середовищі Волині (друга половина XVI – XVII ст.)*, Київ: Laurus, 107 с.
- Старченко Н. П., 2021. *Українські світи Речі Посполитої. Історія про історію*, Київ: Laurus, 616 с.

Ферков О. В., 2012. Рід Другетів та їх діяльність у добу Анжу, *Карпатика*. Ред. кол.: М.М. Вегеш, Д.Д. Данилюк, В.С.Задорожний та ін.; відп. ред. В.Г. Котигорошко. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», Вип. 41, с. 136–155.

Referenses

„*A néhai Teuffenbach Kristóf felesége és ennek fia Homonnai György ellen emelt panaszokról és arról, hogy ezek ellenében miképpen kell eljárni?*”, 1600. évi XXIII. Törvénycikk. [Online]. Доступно: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=60000023.TV> (дата звернення 04.09.2022). (in Hungarian).

„*Az ország nemesei ugyanazt az egy szabadságot élvezik*”, 1351. évi XI. törvénycikk.” [Online]. Доступно: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=35100011.TV> (дата звернення 04.09.2022). (in Hungarian).

Acsády, Ignác, 1885. (Дали – Acsády II). *A Széchyek Murányban*. II. közl., Századok, 119. old. (in Hungarian).

Borbély, Zoltán, 2013. *Egy konvertita főúr Felső-Magyarországon: Homonnai Drugeth György*. Rekatoizáció, ellenreformáció és katolikus megújulás Magyarországon (szerk.: Peter Kónya), Prešov, 370-387.old. (in Hungarian).

Borbély, Zoltán, 2015. *A Homonnai Drugethek Felső-Magyarországon a 17. század első évtizedeiben*. Doktori értekezés, Eger: Eszterházy Károly Főiskola, [Online]. Доступно: http://disszertacio.uni-eszterhazy.hu/2/1/Borbely_Zoltan_disszertacio.PDF (дата звернення 04.09.2022). (in Hungarian).

Csizi, István, 2012. *A királyi Magyarország főnemesi családjainak címerváltozatai a 16-17. században*. PhD-értekezés, Budapest: ELTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola, 186–189. old. (in Hungarian).

Drugeth László és Drugeth Bálint beiktatása. Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez (szerk. Dongó Gyárfás Géza), Sátorjaújhely: Zemplén Könyvnyomtató Műhely, № 3., 76. old. (in Hungarian).

Fallenbüchl, Zoltán, 1988. *Magyarország főméltóságai*, Budapest: Maecenas Kiadó, 91 old. (in Hungarian).

Ferkov O. V., 2012. Rid Druhetiv ta yikh diialnist u dobu Anzhu [The Druget family and their activities in the days of Anjou], *Карпатыка*. Ред. кол.: М.М. Вегеш, Д.Д. Данилюк, В. Іе. Задорожний та ін.; відп. ред. В.Н. Котигорошко. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», Вип. 41., с. 136–155. (in Ukrainian).

Gusarova T., 1997. Vengerskoe dvorjanstvo v XVI – XVII vv. [Hungarian nobility in the 16th - 17th centuries], *Evropejskoe dvorjanstvo XVI – XVII vv.: granicy soslovija*. Otv. red. V.A. Vedjushkin. M.: «Arheograficheskij Centr», c. 171–191. (in Russian).

Gusarova T., 1999. Ot zastol'ja k stolu peregovorov: vengerskoe provincial'noe dvorjanstvo v seredine XVII veka v dnevnike Laslo Rakoci [From the feast to the negotiating table: the Hungarian provincial nobility in the middle of the 17th century in the diary of Laszlo Rakoczy], *Odissey. Chelovek v istorii, RAN, In-t vseobshh. istorii, M.: Trapeza*, c. 43–49. (in Russian).

Gusarova T., 2004. Vengrija pod vlast'ju Gabsburgov v vekah (istoricheskie ocenki v proshlom i nastojashhem [Hungary under the rule of the Habsburgs in the centuries (historical assessments in the past and present), *Vengry i ih sosedi po Central'noj Evropev Srednie veka i Novoe vremja. Pamjati Vladimira Pavlovicha Shusharina. Sbornik statej* [red. kol. T. M. Islamov, A. S. Stykalin, M. K. Jurasov], M.: Konti, c. 127–138. (in Russian).

Gusarova T., 2018. Vengrija XVI – XVII vv.: portrety sovremennikov na fone epochi [Hungary of the 16th – 17th centuries: portraits of contemporaries against the backdrop of the era], M.; SPB.: Centr gumanitarnyh iniciativ, 455 s. (in Russian).

Hangay, Zoltán, 1987. *Erdély választott fejedelme Rákóczi Zsigmond*, Budapest: Zrínyi Kiadó, 230 old. (in Hungarian).

Haraszthy, Miklós, 1896. *Adatok a Drugeth-Homonnai grófi család nemzedékrendjéhez. Andrássy Aladár gróf levelestárából*. Adatok Zemplén vármegye történetéhez, 5. szám, 168–170. old. (in Hungarian).

Horváth, Ágnes, 2007. *Főnemesi özvegyasszonyok a 16–17. századi Magyarországon (elmélet és gyakorlat)*. In: Fábri Anna-Várkonyi Gábor (szerk.): *A nők világa, Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*, Argumentum Kiadó, Budapest, 247-268. old. (in Hungarian).

Kiss, Kálmán, 1878. *A Szatmári Református Egyházmegye története*. Kecskemét, 916 old. (in Hungarian).

Komáromy, András, 1885. *Kornis Margit Rhédey Jánosné nászhozománya 1627-ből*, Magyar Történelmi Tár, 398–401. old. (in Hungarian).

Labur O. V., 1998. Zhinochyi faktor v systemi suspilnykh vidnosyn v Ukraini (XVI – XVIII st.) [The female factor in the system of social relations in Ukraine (XVI – XVIII centuries)]: *Dys... kand. ist. Nauk, K.: Natsionalnyi tekhnichnyi un-t Ukrainy*, 179 ark. (in Ukrainian).

Labur O. V., 1997. Zhinka v pravovomu konteksti suspilnykh vidnosyn v Ukraini (XVI – XVIII st.) [A woman in the legal context of social relations in Ukraine (XVI – XVIII centuries)], *Storinky istorii, K.: IVTs "Politekhnik"*, Vyp. 9, c. 63–68. (in Ukrainian).

Labur O. V., 1997. Zhinky u relihiinomu zhytti Ukrainy protiahom XVI – XVIII stolittiakh [Women in the religious life of Ukraine during the 16th - 18th centuries, *Current*], *Aktualni problemy polityky, Odesa: Vyd-vo Astroprynt*, Vyp. 1-2, c. 243–246. (in Ukrainian).

Labur O. V., 1998. Vplyv zhinok na suspilno-politychne zhyttia Ukrainy XVI – XVIII st. [The influence of women on the social and political life of Ukraine in the 16th – 18th centuries], *Aktualni problemy polityky, Odesa: Vyd-vo Astroprynt*, Vyp. 3-4, c. 61–66. (in Ukrainian).

Labur O. V., 2002. Deiaki proiavy voiovnynosti ukrainskykh shliakhtianok shchodo maietkovykh sprav (XVI – XVIII st.) [Some manifestations of militancy of Ukrainian noblewomen regarding property matters (XVI – XVIII centuries)], *Naukovi pratsi MDHU im. Petra Mohyly, Mykolaiv: Vyd-vo MDHU*, Vyp. 4, c.12–16. (in Ukrainian).

Labur O. V., 2007. Henderna sotsializatsiia v ukrainskomu suspilstvi XVI – XVIII st.: sproba teoretychnoho ta istoriohrafichnoho analizu [Gender socialization in Ukrainian society of the 16th – 18th centuries: an attempt at theoretical and historiographical analysis], *Visnyk Akademii pratsi i sotsialnykh vidnosyn Federatsii profspilok Ukrainy, № 2*, c. 197–205. (in Ukrainian).

Labur O. V., 2007. Karne statutne pravo XVI stolittia yak dzherelo istorii gendernykh vidnosyn v Ukraini [Criminal statute law of the 16th century as a source of the history of gender relations in Ukraine], *Istorychna pamiat, № 1*, c. 98–101. (in Ukrainian).

Labur O. V., 2007. Uiavlennia shchodo povedinky zhinok u polemichnii ta poetychnii tvorchosti v Ukraini XVI – XVII stolit [Ideas about the behavior of women in polemical and poetic creativity in Ukraine in the 16th - 17th centuries], *Chasopys ukrainskoi istorii, № 7*, c. 8–13. (in Ukrainian).

Lengyel, Tünde, 2007. *Az írástudatlantól a főispánig. Czoborszentmihályi Czobor Erzsébet*. In: Fábri Anna-Várkonyi Gábor (szerk.): *A nők világa, Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*, Argumentum Kiadó, Budapest, 139–160. old. (in Hungarian).

- Márk, Éva. A Zrínyiek leányai és asszonyai. [Online]. Доступно: <http://korok.webnode.hu/products/a-zrinyiek-leanyai-es-asszonyai1/> (дата звернення 04.09.2022). (in Hungarian).
- Mészáros, Károly, 1861. Ungvár története a legrégebb időktől maig. Pest, Ráth Mór Könyvkereskedése, 114 p. (in Hungarian).
- Nagy, Iván, 1857. *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. I. kötet (A-B), Pest: kiadja Friebeisz István, 311 old. (in Hungarian).
- Nagy, Iván, 1858. *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. III. kötet (C–D), Pest: kiadja Ráth Mór, 420 old. (in Hungarian).
- Nagy, Iván, 1862. *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. IX. kötet (P–R), Pest: kiadja Ráth Mór, 852 old. (in Hungarian).
- Nagy, Iván, 1865. *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. XI. kötet (T–Ü), Pest: kiadja Ráth Mór, 441 old. (in Hungarian).
- Nagy, Iván, 1865. *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. XII. kötet (V–W), Pest: kiadja Ráth Mór, 518 old. (in Hungarian).
- Péter, Katalin, 2005. *Házasság a XVII. századi Magyarországon*. Bölcsőtől a koporsóig. Szöveggyűjtemény a történeti demográfia tanulmányozásához (szerk. Faragó Tamás), Bp., 90–94. old. (in Hungarian).
- Péter, Katalin, 2008. *Házasság a régi Magyarországon. 16–17. század*, Budapest: L'Harmattan Kiadó, 168 old. (in Hungarian).
- Péter, Katalin, 2010. *Az asszony neve. Arisztokrata névhasználat a 16–17. századi Magyarországon*, Történelmi Szemle, № 2., 151–187. old. (in Hungarian).
- Radvánszky, Béla, 1986. (далі – Radvánszky I.). Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. I. kötet, Budapest: Helikon Kiadó, 354 p. (in Hungarian).
- Radvánszky, Béla, 1986. (далі – Radvánszky II.). Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. II. kötet, Budapest: Helikon Kiadó, 406 p. (in Hungarian).
- Radvánszky, Béla, 1986. (далі – Radvánszky III.). Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. III. kötet, Budapest: Helikon Kiadó, 428 p. (in Hungarian).
- Régi magyar levelestár (XVI–XVII. század) (далі – Levelestár I.), 1981. I. kötet, Budapest: Magvető Könyvkiadó, 593 p. (in Hungarian).
- Régi magyar levelestár (XVI–XVII. század). (далі – Levelestár II.), 1981. II. kötet, Budapest: Magvető Könyvkiadó, 611 p. (in Hungarian).
- Réz, László, 1899. A Drugethek és Homonna reformációja, Sátoraljaújhely: Zemplén Könyvnyomtató Intézet, 158 old. (in Hungarian).
- Starchenko N. P., 1999. *Deshcho pro stanovyshche zhinky v shliakhetskому sotsiumi (Volyn kintsia XVI – seredyny XVII st.) p Something about the position of women in aristocratic society (Volyn at the end of the 16th - mid-17th centuries)*, Geneva: Spetsialnyi vypusk. Filosofski, istorychni ta politolohichni studii, K., c. 66–74. (in Ukrainian).
- Starchenko N. P., 2001. *Shliubna stratehiia vdiv i kilka problem navkolo nei (shliakhetska Volyn kintsia XVI st.) [The marriage strategy of widows and several problems surrounding it (noble Volyn at the end of the 16th century)]*, Kyivska starovyna, № 1., c. 42–62. (in Ukrainian).
- Starchenko N. P., 2014. *Chest, krov i rytoryka. Konflikt u shliakhetskому seredovyshchi Volyni (druha polovyna XVI – XVII st.) [Honor, blood and rhetoric. Conflict in the aristocratic environment of Volyn (second half of the 16th – 17th centuries)]*, Kyiv: Laurus, 107 c. (in Ukrainian).
- Starchenko N. P., 2021. *Ukrainsky svity Rechi Pospolytoi. Istoriia pro istoriu [Ukrainian worlds of the Commonwealth of Nations. A story about a story]*, Kyiv: Laurus, 616 s. (in Ukrainian).
- Takáts, Sándor, 1982. *Régi magyar nagyasszonyok*. Budapest: Szépirodalmi Kiadó, 353 old. (in Hungarian).
- Várkonyi, Gábor, 2007. „*Nekem azt kell tennem, amit mások akarnak ...*” *Arisztokrata nők és közélet a kora újkori Magyarországon*. In: Fábri Anna-Várkonyi Gábor (szerk.): *A nők világa, Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*, Argumentum Kiadó, Budapest, 123–138. old. (in Hungarian).
- Werbőczy, István. *Tripartitum. Nemes Magyarország Szokásjogának Hármaskönyve*. [Online]. Доступно: http://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm (дата звернення 04.09.2022). (in Hungarian).
- Zubánics, László, 2016. *Vitézi végek dicsérete. A nemesség szerepe a XVI–XVIII. századi Északkelet-Magyarország társadalmi fejlődésében*. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 292 old. (in Hungarian).
- Zubánics, László, 2020. *A múlt tükrében elmerengve... Északkelet-Magyarország mindennapjai a XVI–XVIII. század fordulóján*. Budapest-Ungvár: Intermix Kiadó, 357 old. (in Hungarian).
- Zubanych L., 2017. *Zhyttia i politychna kariera Balinta Druheta (1577 – 1609 rr.) [Life and political career of Balint Druget (1577 – 1609)]*, Scientific Herald of Uzhhorod University. Series: History. M-vo osvity i nauky Ukrainy; Derzh. vyshch. navch. zaklad «Uzhhorod. nats. un-t», F-t istorii ta mizhnarodnykh vidnosyn; [Redkol.: O. S. Mazurok (holova) ta in.]; Vidp. za vyp. N. P. Keretsman. – Uzhhorod: Vyd-vo UzhNU «Hoverla», Vyp. 2 (37)., s. 46–55. (in Ukrainian).
- Zubanych L., 2021. *Suspilno-politychnyi rozvytok dvorianskykh rodyn Pivnichno-skhidnoi Uhorshchyny u 1526 – 1657 rr. [Socio-political development of noble families of North-Eastern Hungary in 1526 – 1657]*, Uzhhorod, Vyd: PP AUTDOR- Shark, 296 s. (in Ukrainian).

Laslov Zubanych

candidate of historical sciences; Associate Professor of the Department of Hungarian History and European Integration,
SHEE «Uzhhorod National University», Uzhhorod

Ester Balla

PhD candidate Faculty of History and International Affairs,
SHEE «Uzhhorod National University», Uzhhorod

WOMEN IN THE HISTORY OF THE EARLY MODERN TIME – OUTSTANDING PERSONALITIES OF THE DRUGETH FAMILY

The article is devoted to today's actual problem - the analysis of the role of women of noble origin in early modern times in the socio-political and socio-economic relations of the northeastern part of the Hungarian kingdom. Although the study of gender (women's) history has recently gained momentum and become popular, this problem has been little studied in Ukrainian and Hungarian historical science and requires further research. The article presents an analysis of historical documents from the 16th to the first half of the 17th century with a special emphasis on the female characters of the Drugeth family. During the writing of the article, the author encountered various problems, including lack of basic biographical data. The problem is also the fact that the available data are incomplete and contradictory, and the family (genealogical) trees are compiled incorrectly, so the author proposes to introduce a new, refined version of the Drugeth genealogy into scientific circulation. Further archival research enables the author to slowly but surely write a more plausible history of the family. The article summarizes the study new aspects of the family history through the unknown (or yet published) moments of the life path of the Drugeth women (Anna Báthory, Erzsébet Perényi, Margit Zrínyi, Fruzsina Török, Erzsébet Rákóczi, Fruzsina Dóczy) and new give aspects of the family's history, and characteristics of their impact on socio-political, economic and religious changes in the region through the prism of Hungarian legislation. In our opinion, thanks to the research, we made an additional contribution to the study of some unknown fragments of the history of the Drugeth family. The article analyzes the concept of Transcarpathian historians regarding the decisive influence of aristocratic women on the religious practice (religious conversion) of noble families during the Reformation and then the Counter-Reformation. It has been proven that Drugeth women had a significant influence on their environment, including on the formation of socio-political and socio-economic relations. In our opinion, during the writing of the article, an additional contribution was made to the study of unknown fragments of the history of the Drugeth family.

Keywords: woman, Anna Báthory, marriage, Erzsébet Perényi, dowry, Margit Zrínyi, girl's quarter, Fruzsina Török, marriage record, Erzsébet Rákóczi, nobility, Fruzsina Dóczy.

ІЛЮСТРАЦІЇ

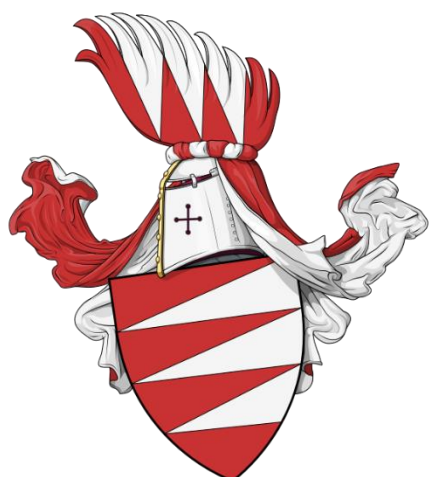

Рис. 1. Герб Баторі

Рис. 2. Герб Довці

Рис. 3. Герб Зріні

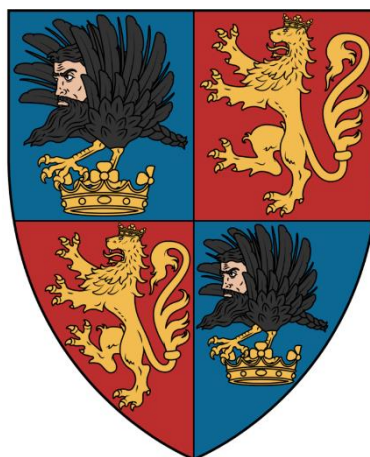

Рис. 4. Герб Перені

Рис. 5. Герб Ракоці

Рис. 6. Герб Терек